

Avdelning
Analysavdelningen

Handläggare
Fredrik Svensson
+46 8 563 086 04
fredrik.svensson@uka.se

Den sociala snedrekryteringen till högskolan förstärktes i pandemins första fas

Regeringen gav 2020 Universitetskanslersämbetet (UKÄ) uppdraget att följa upp konsekvenserna för högskolans verksamhet av beslut och insatser som vidtagits med anledning av det nya coronaviruset¹. UKÄ har också sedan 2019 i uppdrag av regeringen att utföra en tematisk utvärdering av breddad rekrytering². Med denna PM vill vi fylla kunskapsluckor som dessa båda uppdrag har gemensamt.

En tidig konsekvens av coronapandemin var att många unga blev helt eller delvis arbetslösa³ och att utsikterna på arbetsmarknaden generellt sett blev mycket sämre för unga. Med anledning av detta satsade regeringen redan under våren 2020 på omfattande utbyggnader av högskolan. Dessa två faktorer gjorde att rekordmånga sökte sig till högskolan hösten 2020⁴. Att fler påbörjar högskolestudier under perioder av ekonomisk nedgång och en mer osäker arbetsmarknad är ett återkommande mönster. Mot denna bakgrund är en möjlig hypotes att nya grupper av unga har sökt sig till högskolan under pandemin. UKÄ följer regelmässigt upp olika grupper (framför allt utifrån kön och, nationell-, regional- och social bakgrund) och deras övergång till högskolan. Av dessa olika bakgrundsvariabler är den sociala bakgrunden av störst betydelse för benägenheten att påbörja studier på högskolan. Det mått vi använder på social bakgrund är föräldrarnas utbildningsnivå. För en redogörelse av hur de långsiktiga trenderna av social snedrekrytering till högskolan ser ut rekommenderas att läsa den nyligen publicerade rapporten ”Social snedrekrytering till högskolan i historiskt perspektiv”⁵.

Syftet med den här studien är att undersöka i vilken grad coronapandemins konsekvenser har påverkat den sociala snedrekryteringen till högskolan.

1 <https://www.uka.se/om-oss/var-verksamhet/regeringsuppdrag/coronaviruset-och-hogskolan.html>

2 <https://www.uka.se/kvalitet--examenstillstand/tematiska-utvarderingar/breddad-rekrytering.html>

3 <https://arbetsformedlingen.se/om-oss/press/pressmeddelanden?id=BE71911386272E7F>

4 <https://www.uka.se/om-oss/aktuellt/nyheter/2020-10-13-fler-studenter-i-hogskolan-2019-2020.html>

5 <https://www.uka.se/publikationer--beslut/publikationer--beslut/rapporter/rapporter/2020-11-23-social-snedrekrytering-till-hogskolan-i-historiskt-perspektiv.html>

I den här studien undersöker vi därför den rekordstora grupp av nybörjare som påbörjade högskolestudier för första gången pandemiåret 2020⁶. Först tittar vi på 19-åringarna och ser på vilka grupper av dessa som i högre eller lägre grad påbörjat högskolestudier under pandemin 2020 jämfört med före pandemin 2019. Avslutningsvis undersöker vi hur den sociala sammansättningen av de unga högskolenybörjarna såg ut under pandemins första år 2020 jämfört med 2019.

Data

Uppgifterna i denna analys baseras på information från Universitets- och högskoleregistret samt registret för totalbefolkningen hos Statistikmyndigheten SCB och tas fram årligen på uppdrag av UKÄ. I uppgifterna ingår även studenter som påbörjat högskolestudier utomlands baserat på uppgifter som finns i Centrala Studiestödsnämndens (CSN) register. Uppgifterna som presenteras är andelen som påbörjat högskolestudier av samtliga folkbokförda individer. Uppgifterna om föräldrarnas utbildning (vilket alltså är måttet på social bakgrund) härrör från året då individerna var 12 år. De uppgifter som används är uppgift om individens kön, födelseår, årtal för första registrering på högskolan samt uppgift om föräldrarnas utbildningsnivå. Uppgifter om föräldrarnas utbildningsnivå är hämtade från Registret över befolkningens utbildning (UREG) och har följande kategorier:

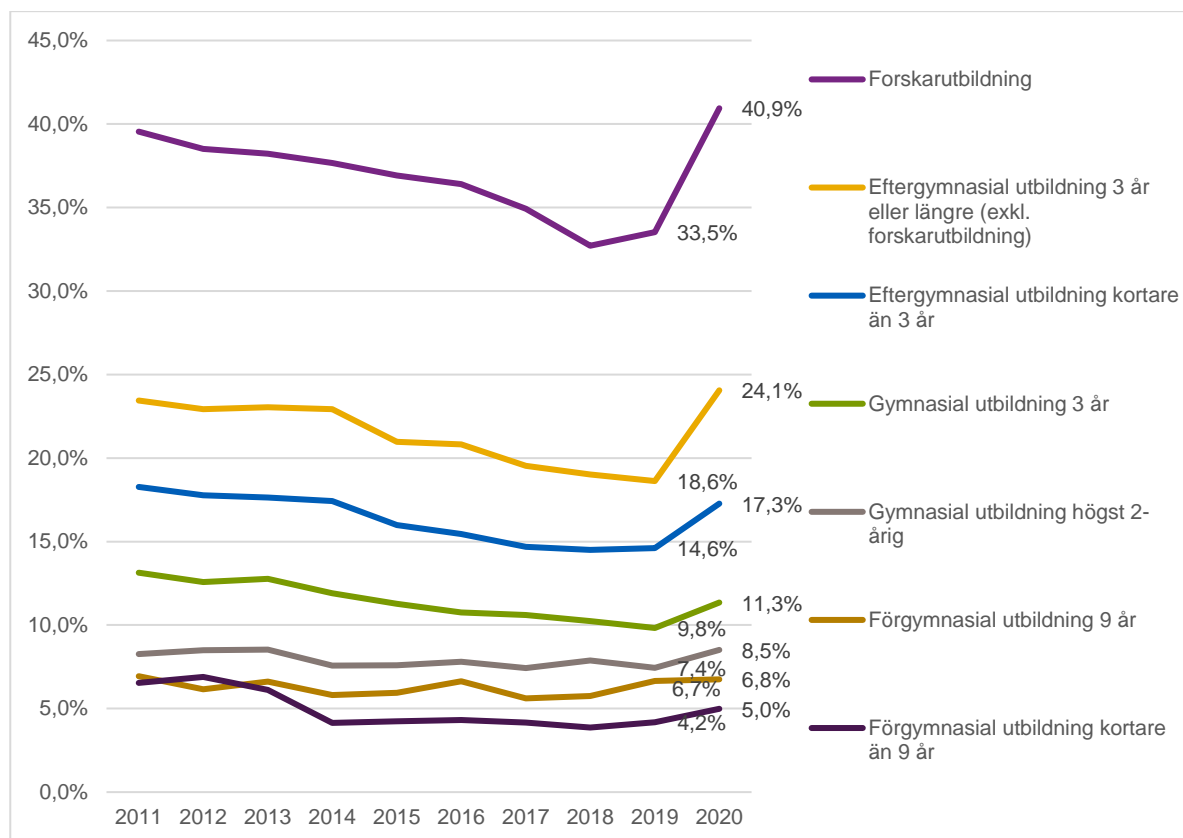
- Forskarutbildning
- Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre (exkl. forskarutbildning)
- Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år
- Gymnasial utbildning 3 år
- Förgymnasial utbildning 9 år
- Förgymnasial utbildning kortare än 9 år
- Uppgift saknas

Andelen 19-åringar som påbörjat högskolestudier och deras bakgrund

Av dem som föddes 2000 hade 12,7 procent påbörjat en högskoleutbildning senast vid 19 års ålder. De hade alltså påbörjat studierna senast under 2019. Motsvarande för de födda 2001 var 16,1 procent (påbörjat studier senast 2020). Detta är en mycket stor ökning som sannolikt bland annat beror på de ungas sämre utsikter på arbetsmarknaden och försämrade möjligheter att resa. Bakom detta medelvärde döljer sig dock stora skillnader mellan olika grupper av studenter, se figur 1 nedan. För det första har 19-åringar med högt utbildade föräldrar under hela den studerade perioden haft tydligt högre övergångar till högskolan. Men det framgår också att 19-åringar med högt utbildade föräldrar i högre utsträckning än dem med lägre utbildade föräldrar ökat sitt deltagande i högre utbildning under 2020. Året före pandemin var övergången till högskolan 33,5 procent för gruppen med högst utbildade föräldrar. Under pandemins första år var motsvarande siffra 40,9 procent. Det är den överlägset största observerade ökningen under den studerade perioden. För grupperna med lägre utbildade föräldrar finns inte motsvarande stora ökningarna även om övergångarna även för

⁶ Avser kalenderår 2020 och följaktligen innehåller uppgiften också högskolenybörjare för vårterminen 2020 vilkas beslut att påbörja högskolestudier inte kan ha påverkats av pandemin. Under 2010-talet har vårterminerna haft ungefär 20 000 högskolenybörjare och höstterminerna ungefär 70 000 högskolenybörjare.

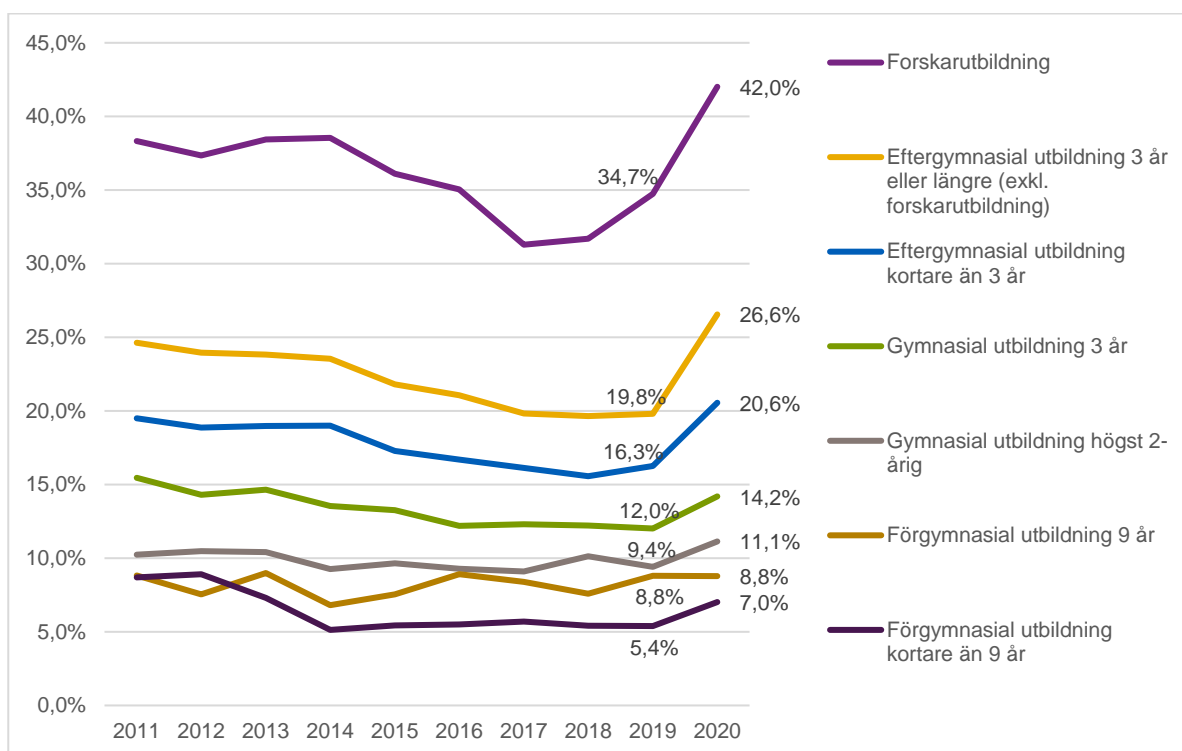
dessas ökat något. För gruppen med de lägst utbildade föräldrarna (förgymnasial utbildning kortare än 9 år) steg övergången från 4,2 till 5,0 procent.

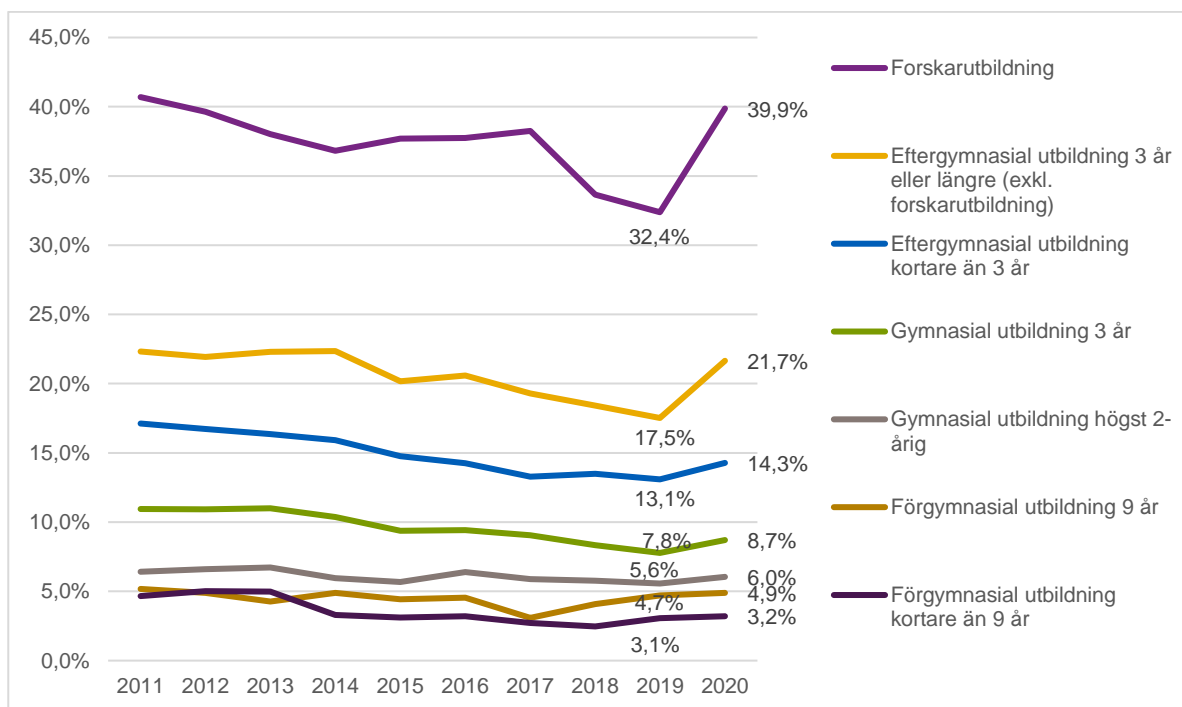
Figur 1. Andelar som påbörjat högskolestudier senast vid 19 års ålder uppdelat på nybörjarår och social bakgrund (årsklasserna födda 1992-2001). Procentsatserna i figuren avser 2019 och 2020.

Men tanke på att ökningen är klart störst bland grupper som redan har höga övergångar till högskolan kan man anta att ökningen bland 19-åringarna i hög grad kan förklaras av att individerna i dessa grupper påbörjat högskolestudier tidigare än de annars skulle ha gjort.

I figurerna 2 och 3 nedan visas samma information som i figur 1 fast uppdelat på kvinnor och män. Bland 19-åringarna är det generellt sett en högre andel som börjat på högskolan för kvinnorna än för männen. Förändringen mellan 2019 och 2020 och hur olika sociala grupper påverkats är dock lika för män respektive kvinnor. Det innebär stora ökningarna för studenter med högt utbildade föräldrar och små ökningarna för studenter med föräldrar med lägre utbildning för såväl kvinnor som män.

Figur 2. Andelar av kvinnor som påbörjat högskolestudier senast vid 19 års ålder uppdelat på nybörjarår och social bakgrund (årskullarna födda 1992-2001). Procentsatserna i figuren avser 2019 och 2020.

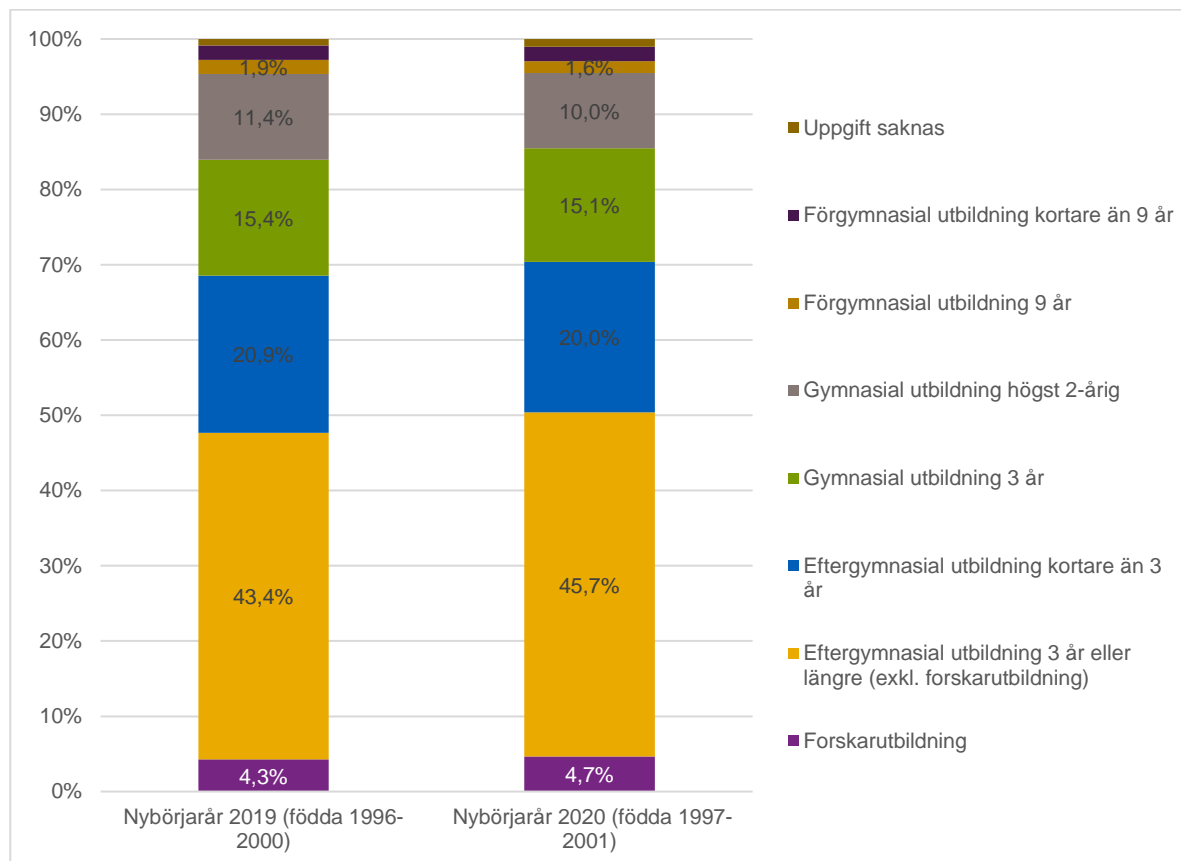

Figur 3. Andelar av män som påbörjat högskolestudier senast vid 19 års ålder uppdelat på nybörjarår och social bakgrund (årskullarna födda 1992-2001). Procentsatserna i figuren avser 2019 och 2020.

Den sociala sammansättningen av de unga högskolenybörjarna före och under pandemin

Under pandemin har alltså den direkta övergången från gymnasieskolan till högskolan ökat mest för de 19-åringar som redan tillhörde de sociala grupper som är överrepresenterade bland högskolans studenter. Nedan tittar vi lite bredare på gruppen nybörjarstudenter under 25 år. Har pandemin, och dess konsekvenser, förändrat den sociala sammansättningen av dessa unga nybörjarstudenter?

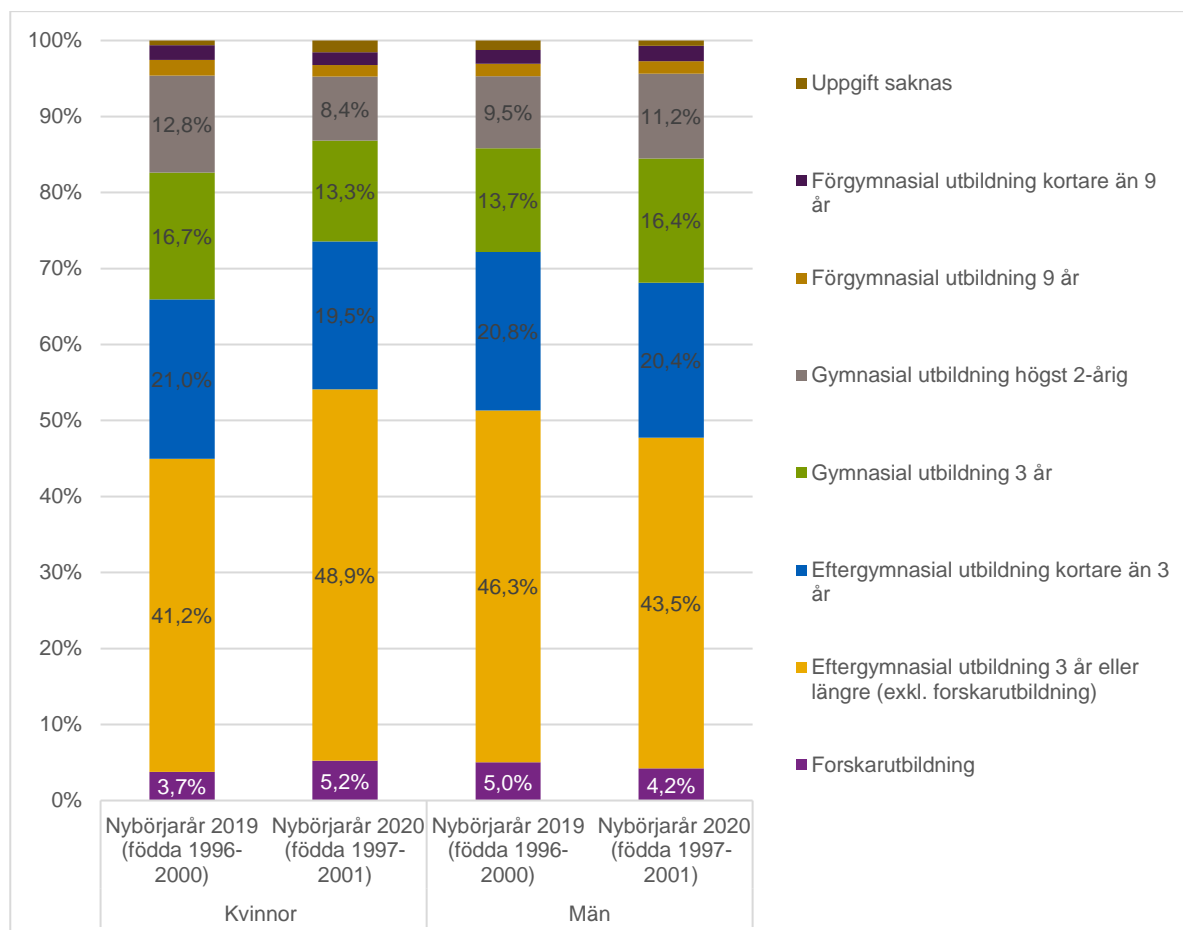
I figur 4 nedan redovisas de unga högskolenybörjarna (under 25 år) och andelarna av dessa från respektive social bakgrund. Året 2019 var alltså 47,7 procent (4,3 + 43,4) av de unga nybörjarstudenterna från de två kategorierna med de högst utbildade föräldrarna. Motsvarande siffra för året 2020 var 50,4 procent. Mellan 2019 och 2020 ökade alltså andelen med högt utbildade föräldrar något. Den sociala snedrekryteringen till högskolan har alltså, baserat på detta, stärkts något under pandemins första fas.

Figur 4. De unga högskolenybörjarna (under 25 år) och andelarna av dessa från respektive social bakgrund.

I figur 5 nedan visas samma information som i figur 4 fast uppdelat på kvinnor och män. För kvinnor ser mönstret likadant ut som för totalen men skillnaden är större mellan de två åren. Året 2019 var alltså 44,9 procent (3,7 + 41,2) av de unga kvinnliga nybörjarstudenterna från de två

kategorierna med de högst utbildade föräldrarna. Motsvarande siffra för året 2020 var 54,1 procent. Men för män har andelen med högt utbildade föräldrar minskat något mellan dessa två år.

Figur 5. De unga högskolenyborjarna (under 25 år) och andelarna av dessa från respektive social bakgrund uppdelat på kön.

Slutsatser

Syftet med den här studien var att undersöka i vilken grad coronapandemins konsekvenser har påverkat den sociala snedrekryteringen till högskolan. Detta för att kunna säga något om huruvida den inledande fasen av pandemin bidragit till en breddad rekrytering eller om den förstärkt tidigare mönster av social snedrekrytering. Resultaten som redovisats ovan gäller i huvudsak den förändring som skedde mellan 2019 och det första pandemiåret 2020. Resultaten är därmed tidiga indikationer på vilka effekter pandemin kan ha fått på den sociala snedrekryteringen till högskolan. Dessa tidiga resultat tyder på att de sociala grupper som redan var överrepresenterade på högskolan före pandemin i högre grad än andra grupper sökt sig till högskolan under pandemin. Det syns både när vi studerar 19-åringarnas övergång till högskolan och när vi studerar de unga nyborjarstudenternas sociala sammansättning. Den sociala snedrekryteringen till högskolan kan alltså sägas ha stärkts i pandemins första fas. Vår inledande hypotes att de ungas besvärligare situation på arbetsmarknaden skulle få nya grupper att söka sig till högskolan, och att den sociala snedrekryteringen därmed skulle minska, finns det alltså inget stöd för i denna undersökning.